

2020-Yil 22-iyul kuni taxminan soat 15:00 larda A ismli shaxs Toshkent shaxri Mirza Ulug'bek tumani Nemat ko'chasi 3 A uyda, ushbu uyning qurulishida o'zi bilan birga ishlagan R ismli shaxs bilan o'zaro janjal kelib chiqib, oqibatda oshxona pichog'i bilan R ning ko'krak qafasi chap tamoniga 5-6 qavirg'a orasiga bir marotaba zarba bergan, yetkazilgan tan jaroxati natijasida R ismli shaxs Toshkent Tibbiyot Akademiyasining 3-klinikasida vafod etgan.

Sud tibbiy ekspertizasining 21.08.2020 yildagi 690-son xulosasiga ko'ra R ismli shaxsning o'limiga "Qorin old devoriga, qorin bo'shlig'iga teshib kiruvchi, sanchib kesuvchi yarasi, chap yurak va qorin o'rtasi jaroxatlanishi tashqi va ichki qon ketishi" sabab bo'lganligi aniqlangan.

A ismli shaxs tamonidan sodir etilgan qilmish tarkibini taxlil qiling. Jinoyat tamom bo'lish vaqtini, jinoyatning ijtimoiy xafllilik darajasini aniqlang. Sodir etilgan jinoyatni klafikatsiya qiling. Sodir etilgan jinoyat uchun, Jinoyat ko'deksining umumiy qoidalari asosida jazo tayinlang. Tayinlangan jazodan muddatidan ilgari ozod qilish qoidasini qo'llash masalasini taxlil qiling.

JAVOB

Ushbu muommoli vaziyatni yechimini topishda dastlab, qanday manbaalardan foydalanish kerakligini aniqlab olishimiz kerak.

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi.
3. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 24.09.2004 yildagi 13-son Qasddan odam o'ldirishga oid ishlar bo'yicha amaliyoti to'g'risidagi qarori.

O'zbekiston Respublikasi o'z davlat mustaqilligini qo'lga kiritgan kundan boshlab inson va fuqorolarning huquq va manfaatlarini ta'minlashni ifodalaydigan xalqoro huquq normalariga to'la javob beradigan bosh qonuni davlat Konstitutsiyasini qabul qilishini o'z oldiga maqsad qildi. Maskur Konstitutsiyada inson va fuqorolarning huquqlari, manfaatleri tegishli moddalarda qat'iy belgilab qo'yilgan.

Buyuk qomusiy olim Abu Nosir Forobiyning bir fikrini yodga olishimiz lozim "Shoxlar va qonunlar xazrati inson uchun xizmat qilsin" .

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining.

8-modda.

O'zbekiston xalqini millatidan qat'i nazar, O'zbekiston Respublikasining fuqorolari tashkil etadi.

13-modda.

O'zbekiston Respublikasida demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanadi, ularga ko'ra inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni, qadr-qimmati va boshqa daxilsiz huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi.

Demokratik huquq va erkinliklar Konstitutsiya va qonunlar bilan himoya qilinadi.

18-modda.

O'zbekiston Respublikasida barcha fuqorolar bir xil huquq va erkinliklarga ega bo'lib, jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e'tiqodi, shaxsi va ijtimoiy mavqeyidan qat'i nazar, qonun oldida tengdirlar.

Imtiyozlar faqat qonun bilan belgilnib qo'yiladi hamda ijtimoiy adolat printsiplariga mos bo'lishi shart.

24-modda.

Yashash huquqi har bir insonning uzviy huquqidir. Inson hayotiga suiqasd qilish eng og'ir jinoyatdir.

Ushbu muommoli vaziyatda jinoyatning tugallanish vaqti A ismli shaxsning R ismli shaxsning qorin qismiga oshxona pichog'i bilan zarba berish natijasida yetkizilgan tan jaroxati oqibatida vafot etishi. Ushbu jinoyatning tugallanish vaqti deb hisoblanadi. Ushbu jinoyatning ijtimoiy xaflik darajasini aniqlashda O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining tegishli moddalariga murojat qilamiz. Ushbu kodeksning

15-modda Jinoyatni tasniflash.

Jinoyatlar o'z xususiyati va ijtimoi xaflik darajasiga ko'r; ijtimoi xaf katta bo'lmagan; uncha og'ir bo'lmagan; og'ir; va o'ta og'ir jinoyatlarga bo'linadi.

A ismli shaxsning R ismli shaxsni qasddan o'ldirishi o'ta og'ir jinoyat hisoblanadi. Uning ijtimoiy xaflik darajasining o'ta og'irligi, A ismli shaxsning R ismli

shaxsni qasddan hayot uchun muhim bo'lgan tana azolari joylashgan qismiga zarba bergan. Ushbu jinoyat, maskur kodeksning 20-moddasida belgilangan Qasddan sodir etilgan jinoyat deb topiladi.

Ushbu jinoyatni klafikatsiya qilishda O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining prinsplariga to'la rioya qilish lozim. Ya'niy qonuniylik, fuqorolarning qonun oldida tengligi, demakratizm, insonparvarlik, odillik, ayb uchun javobgarlik, javobgarlikning muqararligi.

Biz ushbu jinoyatni klafikatsiya qilishda O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 104-moddasi yani qasddan badanga og'ir shikast yetkazish deb klafikatsiya qilolmasligimizning sababi, A ismli shxs xarakati davomida pichoq bilan zarba berishi, oqibati, R ismli shaxsning hayotiga nuqta qo'yishi mumkinligini ya'ni uning o'limini sodir bo'lish mumkinligini bilib turib unga tog'ridan pichoq bilan zarba bergan. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 97-moddasiga asoslanamiz, ya'niy qasddan odam o'ldirish jinoyati. birinchi qismi o'n yildan o'n besh yilgacha ozodlikdan maxrum qilish jazosi bilan jazolanadi. 97-moddaning birinchi qismi bilan klafikatsiya qilishimizdan asosiy maqsad, ikkinchi qismning alomatlari bu yerda mavjud emas. Shunga muvofiq biz A ismli shaxsga sodir etilgan jinoyati uchun jazo tayinlashda, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 24.09.2004 yildagi 13-son Qasddan odam o'ldirishga oid ishlar bo'yicha amaliyoti to'g'risidagi qarorining Sudlar qasddan odam o'ldirishga oid jinoyat ishlarini ko'rayotganda sinchkovlik, to'la va xolisona tekshirish qonun talablariga qati rioya qilishlari shart. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 24.09.2004 yildagi 13-son Qasddan odam o'ldirishga oid ishlar bo'yicha amaliyoti to'g'risidagi qarorining 17-moddasining birinchi bandiga muvofiq aybdorning qasdi nimaga qaratilganligi to'g'risidagi masalani hal qilishning barcha xolatlari majmuidan kelib chiqishi, xususan jinoyat sodir etish usuli va quroli, tan jaroxatining soni, xususiyati va o'rni (masalan, odam hayoti uchun muxim azolarning jaroxatlanganligi), jiniy harakatlar to'xtashi sabablari, shuning dek, aybdor va jabrlanuvchining jinoyat sodir etgunga qadar bo'lgan fel atvorio'zaro munosabatlari, aybdorning jinoyat sodir etgandan keying harakatlari

xususiyatlari etiborga olinishi lozim. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 17-moddasiga muvofiq, Jismoniy shaxslarning javobgarligiga muvofiq jinoyat sodir etgunga qadar o'n to'rt yoshga to'lgan shaxslar, O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 97-moddasi birinchi qismiga muvofiq, O'ta og'ir jinoyatlar uchun o'n yilgacha ozodlikdan maxrum qilish jazosini tayinlash mumkin. A ismli shaxsga sodir etilgan jinoyati uchun jazo tayinlashda kodeks prinsiplariga muvofiq, insonparvarlik prinsiplariga asoslanib, uning jinoyat sodir etish vaqtidagi Yoshi, ijtimoiy axvoli, jinoyat sodir etgandan so'ng xarakatlari va xususiyatlari, jinoyat sodir etilgunga qadar jabrlanuvchi va aybdor o'rtasidagi munosabatlar bizning mazkur jinoyatga qonuniy jazo tayinlashda o'ta muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 54-moddasida jinoyat sodir etishda qonunda belgilangan tartibda aybli deb topiladi. Sud jazo tayinlashda jinoyatning xususiyati va ijtimoiy xafilik darajasiga, qilmishning sababi yetkizilgan zararning xususiyatiga, va miqdoriga, aybdorning shaxsini uning yoshini, hamda jazoni yengillashtiruvchi va og'irlashtiruvchi xolatlarga etibor qaratishi lozim.

Kazusda jinoyat sodir etilishining sababi aybdor A ismli shaxs va jabrlanuvchi R ismli shaxs o'rtasidagi o'zaro janjal sabab bo'lganligi ko'rsatilgan. Unga muvofiq A ismli shaxsning R ismli shaxsni qasddan o'ldirishiga sabablar turli bo'lishi mumkin. Jazo tayinlash jarayonida A ismli shaxsning yoshiga, uning axloqiy va ruxiy xolatiga, ijtimoiy – oilaviy xolatini hisobga olib, unga nisbatan O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 97- moddasining birinchi qismida ko'rsatilgan Qasddan odam o'ldirish jinoyatini sodir etgan deb topishimiz va unga nisbatan o'n ikki yilga ozodlikdan maxrum qilish jazosini qo'llashimiz mumkin. Tayinlangan jazoni umumiy tartibli kaloniyalarda o'tashini belgilashimiz mumkin.

Ushbu muomoli vaziyatga jinoyat obyekti o'zga shaxsning yani R ismli shaxsning hayoti. Obyektiv tamon esa, odam o'ldirish qonunga xilof ravishda boshga shaxsning hayotidan maxrum qilish. Jinoyat subyekti esa, A ismli shaxs. Subyektiv tamon esa odam o'ldirish, qasddan yoki extiyotsizlik bilan sodir etilishi.

Agar qilmishda O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 97-moddasining ikkinchi qismida nazarga tutilgan og'irlashtiruvchi xolatlar bo'lmasa, kimning aybi bilan va qanday usulda, qanday qurolida sodir etilishidan qat'i nazar odam o'lsa, ushbu qilmish O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 97-moddasi bilan klafikatsiya qilinadi.

Ushbu muommoli vaziyatda O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 97-moddasi birinchi qismida ko'rsatilgan qasddan odam o'ldirish jinoyatini sodir etgan A ismli shaxsni unga tayinlangan o'n ikki yiligan ozodlikdan maxrum etish jazosini muddatidan oldin shartli ozod etish, masalasini ko'rib chiqishda O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 73-moddasida ko'rsatilgan jazoni o'tashda muddatdan ilgari shrtli ozod qilish xolatlarni ko'rib chiqamiz. Ushbu moddaning v qismida o'ta og'ir jinoyat uchun jazoni muddatidan ilgari ozod qilish yoki jazoni yengilrog'i bilan almashtirish, shaxs jazoni o'talmay qolgan qismi moboynida qasddan yangi jinoyat etmasa jazo uchun o'rnatilgan tartib qoida talablarini bajargan va mehnatga halol munosabatda bo'lgan va tuzalish yo'liga kirgan shaxslarga nisbatan qo'llanilishi mumkin. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 74-moddasi v bandi o'ta og'ir jinoyatlar uchun, shuning dek jazodan muddatidan ilgari shartli ravishda ozod qilish yoki jazoni yengilrog'I bilan almashtirish qo'llash uchun sud tamonidan tayinlangan jazoning kamida yarmini o'tab bo'lgandan so'ng qo'llanilishi mumkin. ozodlikdan maxrum qilish tariqasida jazoni o'talmagan qismi axloq tuzatish ishlari bilan almashtirilganda axloq tuzatish ishlari ozodlikdan mahrum qilish jazosiningo'talmagan qismi muddatiga tayinlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi.
3. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumin qarorlari.
4. O'zbekiston Respublikasi Sudlar to'g'risidagi qonun.
5. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat huquqi kursi I-II-III-tomlari.
Mirzayusuf Rustambayev.